

mondja a szlovén. Az örmény ajándéka a hacskar. A szent kereszt jegyében. Ám egy ősi temetőben friss vérnyomok vezetnek a szemet a kőlap tetejéhez. Egy levágott kakasfej mered bele a napba. Hol vagyunk? És mikor?

\* \* \*

*Szongoth Gábor*

## **Magyar-örmény küldöttség járt Örményországban**

Már az indulás előtt sokakban felmerült a kérdés, vajon miért utazik - részben állami pénzen - ilyen nagy létszámú, igen magasszintű (Országos Önkormányzat elnökhelyettes, Fővárosi elnök, 5 országos és 11 helyi képviselő és családtagjaik) küldöttség Örményországba?

Kirándulni, kíváncsiságból, művelődni, megismerkedni az őshazával, másfélezer éves kolostorokat látogatni, gazdag múzeumokat tanulmányozni, szentmisét hallgatni Ecsmiadzinban, ízes örmény ételeket enni, szárított gyümölcsöt és Ararát konyakot vásárolni a vásárcsarnokban, meglátogatni az egyetlen örmény katolikus templomot Jerevánban, nézelődni és festményt, szőnyeget, emléktárgyakat vásárolni a bolha-piacon, gyönyörködni a festői városképben a Kaszkád lépcsőiről, meglátogatni az Operát vagy a Nemzeti színházat, sörözni az Opera melletti parkban, obszidiánt gyűjteni az út mellett, beszélgetni az Ani Hotel halljában, reggelente megcsodálni az Ararát havas csúcsait?

Igen. Mindezekért, de főleg azért, hogy híret vigyük az őshazába a hosszú vándorlás után - Krímen, Moldván és Erdélyen keresztül - Magyarországra települt magyar-örményeknek.

Örömmel mondhatjuk, hogy célunkat sikerült elérni, alaposan megismertük Örményországot és egyben jó híret vittük a magyar-örményeknek. Igaz, könnyű dolgunk volt, Örményországban ismerik, és nagyra becsülik a majd 800 éve elvándorolt és az örmény identitástudatot a mai napig megőrző magyarországi örményeket. Azonban alaposan fel is készültünk az útra, *Zsigmond Benedek* fiatal armenológus öt vasárnap délután készítette fel az utazókat, részben alapfokú nyelvtanfolyammal, részben Jereván és Örményország földrajzi-gazdasági bemutatásával, kultúrájának, építészetének igen magas szintű megismertetésével.

Hét hivatalos látogatást tettünk, találkoztunk szinte mindenkivel, aki számít a magyar-örmény kapcsolatban, továbbá közös kulturális műsort adtunk a helyi örménymagyar szervezettel. *Issekutz Sarolta* előzetes szervező munkája, valamint *Anahit Simonján* és *Vahran Martiroszjan* helyi kapcsolatai révén fogadta küldöttségünket a Kulturális Miniszter, az Akadémia alelnöke, az Örmény Nemzeti Könyvtár igazgatója, a Matenadaran igazgatója, a Történeti Múzeum igazgatóhelyettese, a Genocídium múzeum igazgatója, a tiszteletbeli konzul, valamint találkoztunk az örmény katolikus érsekkel. Mindent tudtak az „erdélyi” örményekről, mindenütt érdeklődtek működésünk iránt, és nagyon örültek a közvetlen kapcsolat felvételnek. Tevékenységünkről nem kellett részletesen beszámolnunk, elég volt bemutatni és ajándékba átadni minden helyen 15-20 db különböző - az utóbbi években Magyarországon kiadott - örmény tárgyú könyvet és máris látták vendéglátóink milyen színvonalon működnek a hazai örmény szervezetek.

Úgy érezzük: méltón képviseltük a hazai örménységet a távoli Óhazában, mi pedig egy életre szóló élménnyel lettünk gazdagabbak.

\* \* \*

*Zakariás Antal Dirán*

## **Örményországi élmény-töredékek**

Tizenkilenc évvel ezelőtt, 1986-ban IBUSZ szervezésben feleségemmel már jártunk a Kaukázus térségében. Voltunk Tbiliszipben, Jerevánban és Bakuban. A jereváni repülőtéren egy kedves feketehajú lány *Rosali Zacharian* fogadta a csoportunkat. Meghatódtam: az első örmény, akivel összehozott a kiszámíthatatlan sors, a nevemmel azonos bibliai Zakariás családi névre hallgatott. Bemutatáskor kölcsönösen meglepődtünk a név egyezőségén és hogy mindketten örmények vagyunk.

Néhány napos ottlétünkből a bevásárló csarnok sokszínűsége, árubsága és emberforrataga maradt meg bennem felejthetetlen élményként. Eszembe sem jutott, hogy tizenkilenc év múlva ismét visszatérek Jerevánba és két hétig ismerkedhetem az óhazával és az örmény emberekkel.

2005. május 19-én hajnalban érkezünk meg a jereváni repülőtérre. Az útlevel és vámvizsgálat hosszadalmas, bizalmatlanságra emlékeztető gyakorlatában a szovjet időkből itt ragadt beidegződést éreztem. Ezt az egyenruhások tekintetéből is kiéreztem. Annál nagyobb meglepetés volt a 27 fős csoportunkat fogadó utazási iroda két munkatársának figyelme és csupa mosoly kedvessége. A repülőtérrel Jerevánba szállító autóbuszban minden nő kis virágkosarat, és mindnyájan buborékmentes ásványvizet kaptunk.

Szállodánkat bármelyik nyugati nagyvárosba át lehetett volna helyezni. Jól berendezett szobák, hűtőszekrény, kényelmes fekhelyek, csodálatos fürdőszobák, hangtalan liftek tették összkomfortossá az ottléteinket. A svédasztalos reggelit és vacsorát a szálloda elegánsan berendezett éttermében fogyasztottuk el, ahol a falakon örmény festőművészek jobbnál jobb festményeiben gyönyörködhattunk. Az ételválaszték bőséges volt és nagyon jóízű. Sok zöldség és gyümölcs valamint sütemény gazdagította a napi étel kínálatot. Igazán jól éltünk, ettünk és ittunk.

A napi programokat a fogadó utazási iroda tökéletesen megszervezte és bonyolította. Az autóbuszunkat minden alkalommal egy személykocsi kísérte, hogy egy esetleg bekövetkező probléma elhárítását a legrövidebb időn belül meg tudják oldani. A jóminőségű örményországi közutakon jól utaztunk.

Feltűnő volt számomra, hogy Örményországban a házakat nem vakolják. A házfalak szürkék, mert az örmény házakat kőből építik és nem vakolják be. Ezért maradt meg bennem a házakról az egyszínűség élménye. Az is érdekes, még a nagyobb, sokemeletes házak többségét is hullámos bádoglemezzel fedik be.

Országjárásunk során sok kolostort és templomot látogattunk meg. Egy-egy helyen ma is van a templomnak papja. Az örmény templomokban, az Ecsmiadzin-i főszékesegyház kivételével -, nincs semmi hivalkodó. Minden egyszerű, szürke és kő. A szentélyekbe több lépcsőn lehet felmenni, melyek nagyon keskenyek. Ezeket az épségben álló 7-800 éves hatalmas faragott kőtömbökből összerakott épületeket az örökkévalóságnak építették a nagyszerű örmény építésszek. A templomoknak csodálatos akusztikájuk van. Az egyik templomhoz közeledve énekhangokat hallottunk. A templomban öt csinosan felöltözött örmény lány énekelt. A világ bármelyik hangverseny-termében sem lehet színvonalasabb hangszeres kíséret nélküli előadást hallani.

Emlékeimben élénken él a jereváni bolhapiac tarkasága és az Operaház mögötti ligetben az állandó festmény-, grafika és kisplasztikai kiállítás. Mindkét helyen a festmények festőivel is találkoztunk. Az maradt meg bennem, hogy az örményeknek csodálatos adottságaik vannak az építészethez, zenéhez és a képzőművészetekhez. Tehetséges nép vagyunk.

Meglepődtem, hogy a jereváni üzletekben dollárért és euróért is lehet vásárolni, sőt van, ahol az árat nem a saját pénznemben, a Dramban írják ki. Egy cipőüzletben cipőt vásároltam és a felét dramban a másik felét dollárban fizettem. A két nyugati valutát saját pénzeszközként használják.

Az örmény nép sokat szenvedett. Három tengerrel határos birodalom olyan kicsire zsugorodott, mint a Dunántúl. A Genocídium 1,5 millió örmény pusztulását okozta. Az örmény nép mégis él és fejlődik. Nem tudták legyőzni, nem tudta az emberi gonoszság megsemmisíteni. Csodálatos nép az örménység.

\* \* \*

## Látogatás az ősök földjén

Már az is csoda, hogy vérzivataros történelme ellenére Örményország még létezik. Ottjártunk felért egy időutazással. Ha soha sem hallottunk volna az Ararátról, megpillantva, különösen a Chor Virap kolostornál, ahonnan bizonyos látószögből a civilizáció semmiféle jele sem látszott (út, villanyvezetékek), egyértelmű, hogy „Szent Hegy”. Olyan kapcsolatban áll a Föld feletti világgal, hogy ez még a legbarbárabb nézőt is elnémítja. (Ilyen köztünk persze nem is volt, mármint barbár.) De kíváncsi testvér épp elég. Aztán drukkolhattunk, hogy beszorul-e a testesebb testvér abba a kútba, ahová Világosító Szent Gergelyt még hittérítő Gergely korában III. Tiridát király ledobatta.

*Dr. Kiss Margit*

\* \* \*

## Barangolás őseink földjén

(2005. augusztus 24-31.)